

ВСП "КИЇВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ В.І.ВЕРНАДСЬКОГО"

Циклова комісія автоматизації технологічних процесів та моніторингу навколишнього середовища

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора коледжу з
навчально-виховної роботи

Людмила ПУСТОВОЙТ

«_____» _____ 2024 року

ПРОГРАМА

ПРОВЕДЕННЯ ВІДКРИТОЇ ВИХОВНОЇ ГОДИНИ

для здобувачів освіти груп ЕкА-11, ЕкМ-21, Ек-31, М-31, Ек-41, М-41
спеціальності 183 Технології захисту навколишнього середовища
спеціальності 174 Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та
робототехніка
відділення **Екології, комп'ютерних систем та автоматизації**

Відповідальні за проведення виховної години:

Викладач, голова ЦК : Ольга САФІНА

Викладач : Інна БОНДАРЧУК

Здобувачі освіти гр. ЕкА-11:

Марина МЕЛЬНИЧЕНКО

Руслан МОСКАЛЕНКО

Андрій ФІЛІПОВ

Здобувачі освіти гр. Ек-31: Анна МИРОНОВА

Здобувач освіти гр. М-31: Гліб ФЕДОРЕНКО

Київ-2024

ПРОГРАМА ПРОВЕДЕННЯ ВІДКРИТОЇ ВИХОВНОЇ ГОДИНИ

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО НА ЗАСІДАННІ ЦИКЛОВОЇ КОМІСІЇ
АВТОМАТИЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА
МОНІТОРИНГУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

спеціальності 183 Технології захисту навколишнього середовища

спеціальності 174 Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та
робототехніка
відділення Екології, комп'ютерних систем та автоматизації

ПРОТОКОЛ № ____ від _____ 2024р.

Голова циклової комісії

Ольга САФІНА

Укладачі   викладач вищої категорії
                          старший викладач
                          ВСП Київського фахового коледжу
                          міського господарства
                          Таврійського національного
                          університету імені В. І. Вернадського   Ольга САФІНА

                          викладач вищої категорії
                          викладач-методист
                          ВСП Київського фахового коледжу
                          міського господарства
                          Таврійського національного
                          університету імені В. І. Вернадського   Інна БОНДАРЧУК

Здобувачі   Здобувач освіти групи Ек-31   Анна МИРОНОВА
освіти   Здобувач освіти групи М-31   Гліб ФЕДОРЕНКО
                          Здобувач освіти групи ЕкА-11   Марина МЕЛЬНИЧЕНКО
                          Здобувач освіти групи ЕкА-11   Руслан МОСКАЛЕНКО
                          Здобувач освіти групи ЕкА-11   Андрій ФІЛІППОВ

ЗМІСТ

1	ВСТУП	4
2	Загальні правила	8
3	Вимоги до формування виховних цілей заходу	8
4	Структура виховної години	9
5	Основний виклад матеріалу	9
6	Вікторина зі здобувачами освіти	16
7	ВИСНОВКИ	16

ВСТУП

Викладачі циклової комісії автоматизації технологічних процесів та моніторингу навколишнього середовища порушують питання «Куренівська трагедія 1961 року», що мало наслідки техногенної катастрофи, коли селевий потік із Бабиного Яру крізь прорвану дамбу затопив Куренівку м.Києва й призвів до численних жертв.

Офіційна влада замовчувала про наслідки трагедії, що є найболючішим є фактом, адже радянська влада не тільки приховувала й применшувала масштаби та наслідки аварії, але й забороняла згадувати про її жертв. Лише у роки незалежності у Києві почали вшановувати пам'ять жертв Куренівської трагедії та встановлювати знаки пам'яті.

За офіційними даними загинуло 145 людей. Однак, за неофіційними даними, трагедія забрала життя близько півтори тисячі осіб. Крім того, катастрофа знищила: 22 приватні одноповерхові будинки, 5 двоповерхових, 12 одноповерхових будинків, два гуртожитки. Матеріальні збитки держави склали понад 3 мільйони карбованців.

Інсталяція, встановлена до роковин Куренівської трагедії, розташована на місці прориву дамби. Саме там сформувалась величезна хвиля із мулу, що заживо поховала людей і залила будинки.

Викладачами циклової комісії автоматизації технологічних процесів та моніторингу навколишнього середовища спільно зі здобувачами освіти груп ЕкА-11, ЕкМ-21, Ек-31, М-31, Ек-41, М-41, які навчаються за спеціальностями 183 «Технології захисту навколишнього середовища» та 174 «Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка» на відділенні «Екологія, комп'ютерних систем та автоматизація» запропоновано розглянути і обговорити питання «Куренівської трагедії», адже результат проведення виховного заходу

має за мету підвищити рівень свідомості та вихованості здобувачів освіти, що є показником ефективності та якості освітнього процесу.

У виховній годині на тему : «Куренівська трагедія» дидактично спрямовано три мети : розвиваюча, виховна, пізнавальна, вони не досягаються окремо або поетапно. При отриманні запланованого результату вони проявляються одночасно. Основним завданням є формулювання спільної мети і спроектувати засоби для її досягнення.

Мета заняття: навчальна, розвиваюча, виховна.

Навчальна мета передбачає формування практичної діяльності здобувачів освіти під час доповідей на вказану тему, уміння аналізувати, спостерігати за однокласниками і сокурсниками, стверджуючи про наслідки катастрофи на навколишнє середовище, на життя людей, і той факт, що загиблих було значно більше, ніж це було опрелюднено світові.

Виховна мета – спрямована на виховання загальнолюдських цінностей, нових ідей та образів.

Виховна мета передбачає формування правильного ставлення до загальноприйнятих цінностей, моральних, екологічних, трудових, естетичних якостей.

При участі у виховному заході багатьох груп спеціальностей 183 «Технології захисту навколишнього середовища» та 174 «Автоматизація, комп'ютерно-інтегровані технології та робототехніка» на відділенні «Екологія, комп'ютерних систем та автоматизація» виховна мета передбачає становлення відносин (не одномоментне явище), для чого потрібно певний період. Відповідно, увага викладачів до виховних завдань і цілей має бути постійною.

Сприяти в ході заняття у здобувачів освіти вихованню таких якостей:

- виховувати почуття жалю та співчуття;
- навчити розуміти горе інших людей;
- прищеплювати співрозуміння;

- викликати інтерес до інформації (історія столиці, рідного міста);
- залучити, заохотити, зміцнити інтерес;
- викликати неприйняття жорстокої радянської влади;
- викликати бажання досліджувати рідну історію.

Розвиваюча мета – пропозиція здобувачам всіх вказаних груп самостійно підготувати коротку доповідь щодо вказаної теми; виразити свої емоції; розповісти про долю людей, яких знають особисто або з джерел; вдосконалення особистих аспектів з виступом на публіку перед великою аудиторією; розвиток особистих якостей при демонстрації презентацій, усних доповідей чи робота в команді (мова, мислення, сенсорна риторика, рухова активність); вміти давати ґрунтовні відповіді на запитання аудиторії; вказати причини та наслідки Куренівської трагедії, сформувані висновки щодо безвідповідального ставлення радянської влади до життя людей та охорони навколишнього середовища.

Слід відзначити, що самостійність формування особистості досить відносна. Вона реалізується переважно як результат правильно організації виховання та навчання. З цього випливає висновок. Розвиваюча мета може формулюватися як з початку підготовки до запланованого заняття, так і під час нього, під час виконання домашнього (творчого) завдання.

У рамках досягнення розвивальної мети формуються і сприймаються логічні уміння:

1. аналіз наслідків Куренівської трагедії;
2. Визначення головної мети;
3. співставлення фактів і аргументів;
4. вибудовування та проведення аналізу життя людей у той день;
5. узагальнення та систематизація інформації;
6. спростовувати і доводити інформацію;
7. визначення і роз'яснення понять;
8. ставити проблему і вирішувати її;

9. вносити свої пропозиції для забезпечення повторної катастрофи.

Кожне із зазначених умінь володіє певною структурою, прийомами і операціями.

На виховній годині здобувач освіти вступає у взаємодію:

1. З іншими людьми. Всі якості, за допомогою яких відображається ставлення до оточуючих, повинні формуватися і вдосконалюватися педагогом незалежно від предметної приналежності. Реакція на "інших людей" виражається через ввічливість, доброту, дружбу, чесність. Гуманність виступає інтегральним поняттям щодо всіх якостей. Першорядним завданням педагогів вважається формування гуманних взаємодій.
2. З собою. Ставлення до себе виражається такими якостями, як гордість, скромність, відповідальність, вимогливість, дисциплінованість і акуратність. Вони виступають як зовнішній вияв моральних відносин, що склалися всередині людини.
3. З суспільством і колективом. Ставлення дитини до них виражається в почутті обов'язку, працьовитості, відповідальності, толерантності, здатності співпереживати. У цих якостях більше проявляється реакція на однокласників. Через дбайливе ставлення до шкільного майна, працездатність, правосвідомість виражається усвідомлення себе як члена суспільства.
4. З робочим процесом. Ставлення дитини до праці виражається через такі якості, як відповідальність при виконанні завдань, зібраність, дисциплінованість.
5. З Вітчизною. Ставлення до Батьківщини проявляється через причетність до її проблем, особисту відповідальність і сумлінність.

Поставлені задачі та спільної мети перед учасниками освітнього процесу передбачає отримання здобувачами освіти конкретних знань, навичок і вмінь.

Важливо вбачати майбутній результат від виховної години, що і полягає в розвитку здобувачів освіти ВСП КФКМГ ТНУ імені В. І. Вернадського.

1. Загальні правила

Формулювання мети дозволяє організувати роботу здобувачів освіти у підсумковому вигляді. Це також забезпечує педагогів їхньою діяльністю. Мета повинна бути чіткою. Завдяки цьому педагог може визначати хід майбутньої діяльності та рівень засвоєння знань. Існує кілька стадій:

1. Презентація.
2. Знання.
3. Вміння і навички.
4. Творчість.

Педагог повинен ставити такі цілі, в досягненні яких він упевнений. Відповідно, слід провести діагностику результатів. При необхідності цілі в групах зі слабкими студентами повинні бути відкориговані за допомогою передчасного розподілу студентів з різним рівнем знань.

2. Вимоги до формування виховних цілей заходу

Цілі повинні бути:

1. Чітко сформульованими.
2. Зрозумілими.
3. Досяжними.
4. Перевіреними.
5. Конкретними.

Грамотно виражений результат виховної години є тільки одним, але вкрай важливим елементом педагогічної майстерності. Він закладає бази для ефективного проведення заняття. Якщо цілі не сформульовані, або вони нечіткі, весь сценарій уроку вибудований без логічного підсумку.

Передбачені цілі виховної години мають бути конкретними та перевіреними, з критеріями по їх досягненню. На виховній годині передбачено педагогами

спонукання здобувачів освіти до реалізації поставленої, на початку програми, триєдиної мети - навчати, виховувати, розвивати студентів. Відповідно, формулюючи підсумковий результат, він здійснює методичну діяльність.

3. Структура виховної години

Структура виховної години передбачає наступні кроки діяльності :

- ✓ Вступне слово голови циклової комісії автоматизації технологічних процесів та моніторингу навколишнього середовища О.В. Сафіної
- ✓ Демонстрація історичного документального відеоролику «Найтаємніша катастрофа Києва», виконаний студентом коледжу гр. Ек-41 Соляковим Владиславом під керівництвом О.В. Сафіної URL: (<https://drive.google.com/file/d/1-iWkyBskS6mPEHgVvad3UychUCrN5OdK/view?usp=sharing>)
- ✓ Аналіз відеоматеріалу. Заслуховування доповідей здобувачів освіти
- ✓ Демонстрація презентацій. Обговорення.

4. Основний виклад матеріалу :

13 березня 1961 року Куренівський район міста Києва стане епіцентром техногенної катастрофи. Гігантський болотний потік висотою в 4 метри зі швидкістю 3-5 метрів за секунду помчав із Бабиного Яру униз на житлові будинки, трамвайне депо та людей у ранковий час пік. Живі залишаться далеко не всі.

У цій презентації я розповім як і чому це сталося, і ви побачите як сьогодні виглядає район, що пережив потоп.

У листопаді 1943 року після двох років німецької окупації до Києва входить Червона армія. У місті, де мешкало до війни 800 тисяч, залишилося лише чверть населення. Велика частина киян була розстріляна у Бабиному Яру. Більшість міста зруйнована. Заводи, які не були евакуйовані, розібрані або перетворені на майстерні. Водопровід, каналізація та електромережі не працюють. Люди, які поверталися додому з війни, знаходять на місці будинків руїни і живуть у

землянках. Все, що хоч якось уціліло, наспіх відбудовують. Починають активно будувати житло.

До 1960 року місто планують зробити мільйонником. Заводи працюють у 2–3 зміни. Загальне виробництво в Києві за 5 післявоєнних років збільшується в 10 разів і вдвічі перевищує довоєнний рівень. Один тільки цегельний завод, що на Куренівці, збільшує обсяг роботи аж в 15 разів. На карті міста з'являються нові житлові квартали. Проте, незважаючи на швидкий розвиток, будинків, доріг не вистачає, бракує людям простих потреб.

У 1948 році київська влада доповідає ЦК Микиті Хрущову про те, що в Києві відремонтовано всього 30% вулиць. А заасфальтовано лише 7%.

Ще в доповідній записці йдеться про плани зв'язати Брест-Литовське шосе, нині проспект Перемоги з нижньою частиною міста в обхід центру.

Доповідають ще про плани розбити кілька міських парків навіть на території Бабиного Яру. Але все перераховане затримується в кілька років.

На Дорогожичах, де на той момент проживало всього три тисячі людей, починають розвивати інфраструктури.

Так для кращого сполучення з центром вулицю Мельникова нині Юрія Ілленка, яка раніше впиралася в Бабин Яр, продовжують, для цього доводиться засипати ділянку яру, де зовсім недавно приходили масові розстріли. Розвиток інфраструктури ставиться першочерговим завданням, а питання етики відходять на другий план.

Щоб розширити місто та згладити ухил із верхнім містом та Куренівкою, Бабин яр вирішують зрівняти із землею. І вирішують при цьому і інше завдання пошуком місця для непотрібного ґрунту, який накопичується на цегельному заводі.

Для виробництва цегли потрібна глина, видобувається вона в кар'єрах, шар непотрібної породи потрібно кудись дівати. Є 3 способи вирішення цієї проблеми:

1 варіант - робити відвали породи на околиці міста, але цей спосіб забирає територію міста і витягує його на кілометри.

2 варіант - вивозити породу самоскидами, але тоді самоскиди заповнили б міські вулиці.

Але є три варіанти - найдешевший і простий - розбавляти породу водою і переміщати пульпу (в'язка суміш вигляді глини та піску) по трубопроводі. Третій варіант на погляд інженерів виявився найвдалішим.

Так на нараді республіканського рівня було запропоновано 2 проекти на вибір з відведення пульпи до Дніпра або її транспортування до Бабиного Яру. Вибрали 2 варіант швидкий та дешевий.

Воду вирішили брати з річки Сирець, що протікає недалеко, а пульпу пустити по трубі в Бабин Яр. Там суміш повинна була відстоюватися, порода осідати, а вода йти через колодязі.

Утримувати всю цю масу повинна була система дамб, яка утворювала каскад. За планами хотіли поступово замити весь Бабин яр. І навіть верхні частини, де зовсім нещодавно розстрілювали десятки тисяч людей.

На той момент влада поставила жирну крапку у реалізації вже готового пам'ятника в Бабиному Яру (реалізували його лише у 1976 році). Але замив Бабиного Яру схвалили на всіх рівнях і роботи розпочалися. Проте, якщо в паперах все виглядало досить добре, то в житті виявилось все зовсім інакше.

За проектом налив повинен був проходити з квітня по грудень у період відсутності талих вод, але в реальності роботи велися цілий рік і не в одну зміну, як передбачав проєкт, а в дві. Вода просто не встигала фільтруватись, і так відбувалося протягом 10 років. Замість бетонних дамб споруджували земляні, а на трубах для скидання води зекономили: їх виявилось менше, ніж потрібно. Ще до цього всього колодязі вчасно не чистили. Та і здійснення проєкту постійно підганяли. Про якість дамби знали на рівні республіки.

Всім було відомо, що рішення приймаються в поспіху, їх виконання не контролюється, а тодішній голова Київського виконавчого комітету Давидов не терпить критики.

Цікавий факт: на його честь було названо вулицю на Русанівці. Кажуть, що водії трамваїв оголошували зупинку "Бульвар Олексія Давидова" як "Бульвар Дениса Давидова", висловлюючи таким чином протест проти дій влади.

Питання безпеки і тим більше збереження Бабиного Яру знову відходили на другий план. Головне було встигнути і не потрапити під звинувачення про завищені витрати. Звідси і нестача колодязів для відведення води та земляні дамби замість бетонних.

Гідровідвали, тобто резервуари, куди скидали пульпу, вводили по черзі. Виходили такі собі тераси з дамбами-перемичками. Басейни, що вийшли, заповнювали під самий верх.

Через 10 років роботи управління гідромеханізації мало було закінчити роботи в Бабиному Яру і почати заповнювати сусідній Реп'яхов Яр. Однак нова ділянка підготовлена не була і керівництво дало завдання продовжувати роботи, хоча гідровідвали були заповнені до проєктної позначки. Вода вже тоді підтоплювала Куренівку і керівництву про це не раз повідомляли.

13 березня 1961 року вода під дією поривчастого вітру розмила одну з перемичок. Помітивши це, черговий намагався залатати пробоїну за допомогою звичайної лопати, але зробити цього не зміг. Ґрунт був ще надто мерзлим.

Вода почала надходити через зруйновану перемичку на сусідню ділянку і почала переливатися через дамбу. Незабаром і вона була зруйнована. Вода пішла вниз каскадом, руйнуючи дамби наступних ділянок. У цей момент у місті починалася ранкова година пік. Люди їхали на роботу вулицею Фрунзе, нинішня Кирилівська, по ній рухались переповнені трамваї та автобуси.

Вулицю стало заливати водою. Спочатку це нагадувало якусь локальну аварію, ніби десь прорвало трубу, і люди не хвилювалися. Навіть коли транспорт

повністю зупинився, багато хто не виходив з нього, адже запізнювалися на роботу і сподівались, що скоро можна буде проїхати. Водії так само залишалися за кермом, оскільки не мали права залишати робочі місця.

О 8:30 останню піщану дамбу, висотою в 25 метрів, знесло водою. Потік густого бруду висотою в 4 метри понісся вниз зі швидкістю до 5 метрів за секунду. Про дану подію, розповів свідок, який потрапив в епіцентр події:

«Я сіла в автобус, салон якого був такий переповнений, що мене буквально прижали до задніх дверей. Проїхавши трохи, автобус застряг навпроти стадіону "Спартак". Вода почала досягати вікон машини. Шофери всіх машин, що застрягли, вибиралися і пливли на протилежний бік до огорожі стадіону. В автобусі стояв жахливий крик. Люди усвідомили, що поховані живцем. І раптом усе потемніло. На нас йшов вал — суцільна маса якогось сірого кольору. Вал був вище будинків і закривав собою небо. Людина, що стояла попереду, на мить ривком розсунула двері і ступила вперед. Я — за ним. Потік збив мене з ніг, але дивом залишившись на поверхні і борсаючись, я дісталася огорожі стадіону. Коли я піднялася, пролунав вибух — автобус, з якого я кілька хвилин тому вибралася, був охоплений полум'ям. Хтось вибив передні двері, але врятувалися лише жінка та дві дівчинки. У них сильно обгоріло волосся. Інші пасажери згоріли живцем.»

Свідок М. Н. Новгородська, вчителька

За спогадами інших свідків, пожежа сталася через те, що в бензобак автобуса вдарилася вантажівка, що їхала позаду. Ще протоком зносило не тільки транспорт, а й лінії електропередач і людей вбивало струмом.

Подільське трамвайне депо тоді було повністю знищене. Хтось загинув під завалами, когось вбито струмом через те, що вчасно не встигли відключити електропостачання. За розповідями колишніх співробітників, людей стали рятувати лише після того, як відкопали сейф із виручкою. Пізніше працівники

трамвайного депо будуть брати активну участь у пізнанні тіл своїх колег, організувати похорон та допомагати потерпілим.

Для порятунку людей та розчищення вулиць надіслали військові частини, війська МВС, пожежників та міліцію. Цитує свідок рятувальної операції:

«Спочатку ми працювали лопатами, а потім екскаватор почав розбирати завали, і тут голосніше почали лунати крики похованих заживо людей, яких чіпляло ковшем. Стояти поруч було нестерпно. Іноді до ківша потрапляли руки, ноги, тіла людей, розірваних ударом лавини на частини. Попадалися неймовірно понівечені тіла людей. Всю ніч світили прожектори, які вихоплювали нові подробиці жаху. Десь відкопали дитсадкову групу та виховательку. Потім дісталися до трамвая, забитого людьми та повністю похованого під багатометровим шаром ґрунту. Нерозчленовані тіла звозили на територію Павлівської лікарні та складали рядами у клубі. Кілька днів перед будівлею стояв натовп людей, які прийшли сюди шукати своїх близьких.

Свідок В. І. Ткаченка, військовий

Розслідуванням зайнялися на рівні республіки, звіти з рятувальних і відновлювальних груп надходили щодня. У перший день 13 березня було заявлено про 800 евакуйованих та 25 трупів, проте за підсумками дня десятки людей все ще перебували під завалами. 15 тіл залишалися необізнаними. Частину з них витягли зі згорілого автобуса. У наступні дні кількість постраждалих збільшувалось.

Працівники сусідніх підприємств та трамвайного парку повідомляють про те, що не дорахувалися як мінімум 100 своїх робітників. Ще як мінімум дві десятки тіл за повідомленням місцевих жителів перебувають у зруйнованих будинках.

Паралельно з розчищенням вулиць триває активне переселення людей. Всього було видано понад 400 квартир. Також у звітах повідомляється про те, що потерпілим виплачують грошову допомогу на придбання меблів та одягу.

20 березня, через тиждень після катастрофи по вулиці Фрунзе відкривається рух міського транспорту в підсумкових зведеннях йдеться про 145 загиблих. Всього згідно з обліком було зруйновано 68 будинків в основному низько поверхові забудови, в тому числі 2 гуртожитки, повністю знищено трамвайне депо.

Офіційним звітам багато хто не вірить і стверджує, що кількість загиблих занижена в 10 разів довіра до влади, особливо на тлі бабиного яру у людей не було. Влада і не поспішала з роз'ясненнями. Повідомлення про загиблих передавалися тільки по радіо, тимчасові цифри сприймалися як підсумкові та занижені. За розповідями телефонний зв'язок з іншими містами відключили, листи перехоплювали, літаки спрямовували так щоб зверху не було видно місце катастрофи. Постраждалих розвозили різними лікарнями.

Ситуацію підіграла нібито повідомлення станції «Голос Америки» про п'ять тисяч загиблих. Мабуть йшлося про кількість усіх померлих, які надійшли в київські морги з початку року, тобто за два з половиною місяці.

З розмов місцевих жителів:

«Бі-бі-сі» передало по радіо про цю катастрофу, що в Києві загинуло і залишилося без даху над головою близько 20 тисяч людей, а Київ повідомив, що загинуло всього 54 людини. І ті й інші страшенно брешуть. Загинуло 2-3 тисячі.

Витяги із щоденних довідок КДБ:

Тодішній заступник прокурора Києва висунув ще одну версію того, чому офіційним цифрам не довіряли в ті дні. Міліції наказали скласти список усіх киян, які не ночували вдома або не прийшли на роботу 13 березня, мабуть, хтось побачив ці списки і зробив висновок про кількість загиблих. Причиною трагедії,

що забрала життя як мінімум 145 людей. назвали помилки в проєкті і порушення в його реалізації. До в'язниці відправили шістьох людей: двох начальників, двох інженерів і двох проєктувальників з Москви і нікого з тих, хто приймав рішення на рівні виконавчого комітету міської ради

Після аварії небезпечні ділянки навколо Бабиного Яру зміцнили. Виробництво цегли на заводі припинили. На місці нижньої частини побудували нову магістраль - Новоокружну, потім перейменовану на вулицю Дем'яна Корольченко, а з 1993 року - Олени Теліги.

Верхню частину Бабиного Яру, ту, де проводилося більшість розстрілів, вирівнюють, а в 1980 розбивають там парк. Про Куренівську катастрофу сьогодні нагадує 3 меморіальних знаки: один поряд з подільським депо, другий - у районі Бабиного Яру біля зупинки - парк відпочинку. Та третій зовсім новий відкритий до 60 роковин трагедії, він знаходиться в Бабиному Яру.

5. Вікторина зі здобувачами освіти.

6. ВИСНОВКИ:

Трагедії можна було уникнути. Саме «технічна недбалість» і була визнана головною причиною катастрофи: спорудження земляної дамби замість бетонної, недосконалість дренажної системи, що не могла відводити достатню кількість вологи (труби, якими мала відводитися вода, були значно меншого діаметра за потрібний, а водоскидний колодязь, передбачений проєктом, узагалі кілька років не працював), порушення технологічних норм — замість передбачених восьми годин на добу пульпу в Бабин Яр скидали в три зміни, до того ж і взимку. І ще багато–багато інших технічних «дрібниць». А от про те, що тодішнього міського голову Олексія Давидова ще за кілька місяців, і навіть за кілька днів попереджали про можливість трагедії, на суді 24 серпня 1961 року не згадав ніхто.

Нині на місці Куренівської трагедії — на території депо імені Красіна є пам'ятний знак і невеличка капличка. У 2006 році пам'ятний знак встановили і

біля самого Бабиного Яру, на вулиці Олени Теліги. Пізніше біля підніжжя Кирилівської церкви громадськістю Києва було встановлено хрест у пам'ять про киян, які загинули у страшній катастрофі.

Історики й журналісти намагаються встановити реальні масштаби трагедії, хоча це не так просто — усі матеріали з розслідування обставин катастрофи було «ліквідовано за давністю терміну зберігання». Знищено навіть відповідні сторінки облікової книги цвинтаря в Пущі-Водиці, де ховали жертв Куренівської трагедії. (Наталка Позняк-Хоменко)

Пам'ятний знак на місці трагедії, встановлений 2006 року. Фото: interesniy.kiev.ua